

Farkas Olga

ÁLLAMPOLGÁRI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE SZAKKÉPZÉSBEN TANULÓK KÖRÉBEN¹ – MEGVALÓSULT PROJEKTFELADATOK TÜKRÉBEN

Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, mint az Oktatási és Kulturális Minisztérium szakmai háttérintézménye az Új Magyarország Fejlesztési Terv kiemelt programjai mellett a szakképzés területén is végez kutatásokat, fejlesztéseket. Az intézet irányításával 2008. január és júniusig az „Elektronikus mintavételi keretrendszer kifejlesztése és megvalósítása a demokratikus állampolgárságra képzés és a társadalmi-gazdasági eredményesség közötti összefüggés vizsgálata” című szakképzési projekt zajlott Budapesten és Szegeden. A projektzáró konferencia a rangos *Szakképzési Szakmai Napok* keretében kapott helyet 2008. május 29-én, a szimbólikus jelentőségű helyszínen, a patinás Szeged MJVPH dísztermében.

Előadásomban a konkrét kutatási programról fogok beszélni. Először a *fejlesztési célt és logikát* ismertetem, majd bemutatom a *projektben együttműködő szakmai partnereket*. Bővebben beszélek a pilot projekt részleteiről, nagyobb vonalakban említem a *fejlesztési elképzelések kiterjesztését*. Mindezek után a számok tükrében foglalom össze a *projekt eseményeit és a projektfeladatok megvalósításában közreműködőket*. Végül kitérek az *eredmények jelentőségére* és az eredmények fenntartására vonatkozó tervekre.

¹ Elhangzott: Szakképzési Szakmai Napok. Állampolgári kompetenciák és gazdaság című projektzáró-konferencia. Szeged, 2008. május 29. 10.00-13.30, Szeged, MJVPH díszterme.

FEJLESZTÉSI CÉL ÉS LOGIKA

A projekt a fő célnak megfelelően *informatikai fejlesztéseket* hajtott végre. Olyan *elektronikus mintavételi keretrendszert* fejlesztett ki, amely teljes mértékben kiváltja a tudományos kutatások lebonyolításhoz szükséges papír alapú mintavételi eljárásokat. Ugyanakkor az informatikai fejlesztésekkel párhuzamosan konkrét kutatási programot is megvalósított.

A kutatási program célja a *szakképzésben tanuló fiatalok társadalmi és gazdasági tudatosságának és kompetenciájának növelése*. Célcsoport a 14-18 éves szakközépiskolások és 18-25 év közötti szakképzésben tanuló fiatal felnőttek.

Szakmai aktualitású az a választás, hogy az elektronikus mintavételi keretrendszert milyen tartalomra keresztül fejlesszük ki. Az európai uniós tagságból következően a 202/2007-es kormányrendelet a Nemzeti alaptantervben kiemelt fejlesztési feladatok között jeleníti meg az *aktív állampolgársággal* kapcsolatos elemeket. Nagyobb hangsúlyt kapott a *gazdaság* alapvető összefüggéseit értő és a javakkal gazdálkodni képes egyének kompetenciaalapú képzése is. A jogszabályváltozással „hivatatosan” is feladattá vált az állampolgári kompetenciák fejlesztése. Erre reagálva vizsgáljuk a szabályozásba újonnan beemelt területeket.

A demokratikus társadalmi működést hazánkban több mint másfél évtizede törvények biztosítják. A rendszerváltozás után kiépült a jogállamiság intézményrendszere is. Ám ezzel párhuzamosan a „fejekben” – köznapi szóhasználatnál élve – nem zajlott le a szemléletváltozás. A demokratikus társadalmi rend új ismereteket, jártasságokat, készségeket és viszonyulásokat kíván minden ember részéről. A szemlélet és viselkedésváltozás hosszú folyamat, amely folyamatot összehangolt, célirányos intézkedések, programok, projektek, stb. serkenthetik. Jelen projekt a szemlélet és viselkedésváltozást ösztönzi.

A következőkben *általában* a fejlesztési megközelítésekről, majd a projektben megvalósított *konkrét* fejlesztési logikáról és alapelvekről szólok. Fejlesztési logika lehet egy elméleti modell gyakorlati megvalósítása, vagy fordítva, gyakorlati igényre, szükségletre reagálva

fejlesztőprogram kialakítása és megvalósítása. Gyakoriak a külföldi programok átvétele, vagy a hazai jó gyakorlatok adaptálása is a fejlesztés szándékával. A fejlesztési elképzelés épülhet fiziológiai alapokra, az agy működésére, fejlődés lélektani, életkori sajátosságokra. Policy tevékenységek viselkedésváltozásra bírhatják a szervezeteket a rendszerkörnyezet megváltoztatásával, jogszabály módosítással, finanszírozási feltételek módosításával.

Adott esetben nem követhető az a logika, hogy a konkrét igényeket és a szükségleteket mérjük fel és arra reagáljunk, mert a *fiatalok oldaláról nem jelentkezik igény* az állampolgári kultúra és a gazdasági műveltség emelésére, általában a demokratikus értékek szerinti életre. A projekt fejlesztési logikája újabb alternatívával színesíti a palettát. Az alkalmazott fejlesztés fő sajátossága, hogy az adott helyzetből, a *diákok gondolkodásmódjából* indul ki, és arra reagál. Régóta ismerős a tétel, ha a diákok képességeihez mérten túl magas szintet állítunk fel, a diákok frusztráltakká válnak, ha túl alacsonyra tesszük a mércét, a diákok nem érznek kihívást, és egyik esetben sem következik be a kívánt fejlődés.

További fejlesztési sajátosság, hogy a *kutatástól a felhasználásig*, a teljes munkafolyamatot érinti, hétköznapi szóhasználatnál élve „egy kézben tartja”. Kutatók, tananyagfejlesztők, képzők és felhasználók együtt dolgoznak. Ezzel egy lehetséges mintát is adnak a kíváncsú együttműködésre: a különböző szakértelmet hogyan lehet összehangolni, és célirányos kompetenciafejlesztésben felhasználni. Ezek szerint a fejlesztési folyamat első szakasza a *tanulók gondolkodásmódjának, nézeteinek a feltárása*. A második szakaszban, a feltárt helyzet, az eredmények alapján a fejlesztendő területek meghatározása történik, vagyis annak az eldöntése, hogy melyek azok a legkritikusabb területek, amelyek a legsürgősebb beavatkozást kívánnak. A harmadik szakaszban a fejlesztendő területekre rímelő, azzal adekvát fejlesztőprogram kialakítása valósul meg. Negyedik szakaszban a program tesztelése zajlik. Az utolsó fázis az írásbeli visszajelzések és a szóbeli vita alapján a program javítása, majd intézményesítése.

A projekt alapelve a partnerség, a megfelelés, a szinergia és a gyakorlatorientáltság. A *partnerség* magába foglalja az együttműködést

és aktív kooperációt a szakmai partnerekkel. A *megfelelés* a külső és a belső elvárásokra vonatkozik hatályos jogszabályi környezetben. A *szinergia* azt jelenti, hogy az interdiszciplináris szaktudás integrálásával magasabb szintű, új tudás válik lehetővé. A *gyakorlatorientált-ság* értelmében kimenet a társadalmi-gazdasági eredményesség javulása az európai sztenderdek és irányelvek napi rutinná tételével.

A feladat komplexitásából és az alapelvekből következik, hogy az Oktatóskutató és Fejlesztő Intézet más kutató és fejlesztő intézményekkel partneri együttműködéssel valósította meg a projekt-feladatokat. A közreműködők felkérésekor az volt a szempont, hogy egy intézményen belül rendelkezésre álljon az informatikai szaktudás a keretrendszer megvalósításához, a kutatói, fejlesztői és képzői potenciál a pilot projekt kidolgozásához és megvalósításához. A szakemberek készek legyenek együttműködni, és képesek legyenek a felhasználók szükségleteire reagálni. Minden feltétel adott volt a Szegedi Tudományegyetemen, és hamarosan megkezdődhetett a munka.

A különböző profilokkal rendelkező intézmények együttműködése a személyes kapcsolattartás útján valósult meg. *Németh Balázs* projektvezető és *Garami Erika* kutató az Oktatóskutató és Fejlesztő Intézet; *Farkas Olga* vezető szakértő az MTA Szegedi Területi Bizottság Állampolgári Kompetenciák Munkabizottság; *Tóth Károly* önkormányzati képviselő Szeged MJVPH; *Döbör András* igazgató és *Lengyel Sándorné* osztályvezető az SZTE JGYPK Szakképzési, Továbbképzési és Távoktatási Központ (továbbiakban központ) képviselőjében szervezte a projektfeladatok megvalósítását.

Az egyetem kutató-oktatóiból alakult MTA *Szegedi Területi Bizottság Állampolgári Kompetenciák Munkabizottság* a teoretikus és empirikus kutatásokban működött közre. A különböző tudományterületek képviselőiből álló kutatóközösség interdiszciplináris voltánál fogva képes az állampolgári képzés több dimenziójában zajló, ám *ugyanarra* az állampolgárra irányuló hatások megragadására és az összefüggések feltárására. A kutatóközösség a demokratikus állampolgárságra képzés társadalmi, gazdasági, kulturális, politikai és jogi kompetencia-fejlesztési viszonyrendszerében keresi a gazdasági növekedés ösztönzésének lehetőségeit.

PILOT PROJEKT

Most lépünk be a központ világába, és ismerjük meg azt, hogy mi történt az elmúlt fél év alatt. Mindenekelőtt az a legfontosabb, hogy a pilot projekt itt zajlott, amely egy országossá szélesedő kutatási program kiindulópontja lett. Hogy került a választás a központra? A kutatás tárgya két területre fókuszál, a *gazdasági-társadalmi kérdésekre és az állampolgári kompetenciákra*. A központ mind a két területen biztató háttérrel és komoly képzői tapasztalattal rendelkezik.

A *gazdasági-társadalmi* kérdésekhez kapcsolódóan a *munkaerő piaci tudatosság* témában, 2006-ban fókuszcsoporthoz vizsgálat zajlott. A vizsgálat az SZTE által vezetett a „Dél-alföldi felsőoktatási intézmények benchmarking alapú minőségértékelési rendszerének kialakítása” című HEFOP projekt keretében valósult meg. Felszínre került, hogy a felsőfokú szakképzés hallgatóinak tudatában nem jelenik meg a piacképes és versenyképes ismeretek megszerzéséért az egyéni felelősségvállalás és a személyes erőfeszítés szükségessége. Ezt követően intézkedési terv készült a *tudatosabb munkavállalói jövőkép* formálása érdekében.

A másik terület az *állampolgári kompetenciák* – ezt a területet támogatja, hogy a központ 2004-ben elindította a KOMPASZ képzői folyamatot (iránytű a fiatalok emberi jogi neveléséhez). Negyedik éve, hogy meghonosította az európai képzési kultúrát az ifjúságsegítő szakon. Az ehhez kapcsolódó tananyag európai uniós keretek között értelmezhető. A jogállamiság és a működő demokrácia értékei mentén készült kézikönyvet mára már 28 nyelvre lefordították. A tartalma jóval túllépi az országhatárokat, és elősegíti, hogy az *európai polgár* gondolatossága valósággá váljon. Tehát egy megkezdett innovatív folyamatba ágyazódott a jelen kutatás.

A pilot projekt lényege, hogy a lehető legjobban összeérjen a fejlesztői szándék és a fejlesztettben az eredmény. Ezért a cél érdekében *koncentrálódnak a kutatói, fejlesztői és képzői kapacitások*; a fejlesztési folyamatban a fiatalok *„személyes bevonódással”* és *folyamatkövetéssel* válnak érdekeltté, hogy figyelemmel kísérjék a fejleményeket. Az adatfelvétel, a fejlesztőprogram kipróbálása és tesztelése *ugyanabban a célcsoportban történik*. Az eredmények intézményesítése is ugyanabban az intéz-

ményben, a központban történik. A pilot projekt záróakkordja az időben eltolódó, 2008 őszétől a hálótervbe beemelt *Állampolgári kompetenciák a felsőfokú szakképzésben* című kurzus. A kurzus a fejlesztési eredményeket integrálja.

A fejlesztési logika kipróbálása a helyzetfeltárással kezdődött: milyen nézetei vannak a szakképzésben tanulóknak az állampolgári léttel összefüggésben a gazdasági – társadalmi kérdésekről. Az állampolgári lét értelmezésének általános keretrendszerét a CRELL Aktív Állampolgárság a Demokráciáért Projekt (Active Citizenship for Democracy) megállapításai képezik (2006). A mérőeszköz szerkesztéshez támpontot az európai indikátorok adtak. Az adatfelvétel 2008. február 4-14-ig zajlott, 1110 fővel.

Belső rendezvényen, márciusban az eredményeket megismerték a hallgatók is. Majd a fejlesztő team meghatározta, hogy melyek azok a területek, amelyek a kívánt állampolgári léthez képest a legkritikusabbak, vagyis a legsürgetőbb beavatkozást kívánják. A team prioritásokat állított fel, és az első négy területre rimelően áprilisban megalkotta a fejlesztő programcsomag első elemét, *Az állampolgári tudatosság – felelős jövőépítés* tanórát. A tanóra tesztelése májusban zajlott. Még ugyanabban a hónapban, a tesztelés eredményét ugyanúgy, mint az előzőekben, a hallgatók megismerték, és tanári irányítással megvitatták.

A hallgatók bevonásával történő fejlesztés nagy előnye, hogy a fejlesztési folyamatban a fiatalok megismerték, hogy az adott témában hogyan gondolkoznak. Egészen másképpen hallgatták azoknak a kutatásoknak az eredményeit, amelyek róluk szóltak, és egészen más aktivitást mutattak az interaktív műhelymunkában, mint minden más esetben. A fejlesztő folyamat nóvumára hívom fel a figyelmet. Mindezt nem a fiatalok nélkül, a fejük fölött, hanem velük együtt tettük. Azok körében teszteltük a programot, akik adatokat adtak a vizsgálathoz, akiknek, és akikről szólnak a fejlesztések. Az adatokat szolgáló hallgatók számára szervezett belső rendezvényekkel, személyes eszmecserére alkalmas találkozókkal megtörtük a jeget, és az eredményeket elsőként azok ismerték meg, akik a fejlesztő programcsomag kialakításához személyes közreműködéssel hozzájárultak. A leglényegesebb, hogy a kutatói, a fejlesztői, a képzői, és a hallgatói elképzelések „élő kapcsolatban” csiszolódtak egy-

máshoz, mígnem a két pólus összeért: a fejlesztői szándék és a fejlesztésben részesülő diák.

AZ ELSŐ MÉRÉSI PONT EREDMÉNYEIVEL ADEKVÁT FEJLESZTÉSI IRÁNYOK

A helyzetfeltárás eredményei felhívták a figyelmet a következő négy területre, amely sürgős beavatkozást kíván: (1) a szakképzésben tanulók politikához fűződő viszonya, politikai attitűdje; (2) jövőképpel kapcsolatos, anyagi és szociális jóléttel, társadalmi kapcsolati rendszerrel összefüggő nézetek, elgondolások; (3) szociális iskolai és munkahelyi kontextusban, szervezeti élethez fűződő társas kapcsolati rendszer; (4) szociális és személyes konfliktusmegoldás. A tanórai fejlesztő anyag segíti az elmozdulást a fenti területeken. A tanóra átfogó célja az állampolgári tudatosság növelése és a figyelem ráirányítása a felelős jövőépítés jelentőségére.

A fejlesztő óra a nagy pedagógiai és pszichológiai iskolák bevált módszereit, módszerkombinációit alkalmazza. Dominál a csoportmunka nyílt, plenáris vitával. A feladatok a személyes és közös érdek tudatosítják a tudatos állampolgári léttel kapcsolatban. Azt, hogy a személy elemi érdeke, hogy aktívan vegyen részt az őt érintő folyamatban, vagy közös érdek, hogy az autonómia adta lehetőséggel tudjanak élni a közösségek. A fejlesztő órán támogató és magasabb bizalomszintű a légkör. Fő cél az igény és érdeklődés felkeltése a téma iránt. A módszerekben nincsenek új elemek, legfeljebb a módszerkombináció, ami új. A pedagógusok körében ismert Dewey pedagógiája, a reformpedagógia, a humanisztikus irányzat, és még sorolhatnám az alternatív pedagógiai lehetőségeket, amelyek rendelkezésre állnak. Igen gazdag a téma szakirodalma, széles körben magyarul is hozzáférhető, a probléma csak az, hogy nem vált napi rutinná a lényegi tanítás és tanulás gyakorlata.

Az óra szellemiségét formálta még a közelmúltban, az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet által, Budapesten, 2008. február 21.-én megrendezett „Az emberi jogokról az oktatásban” című kerekasztal-beszélgetés is. A beszélgetésen az Oktatási és Kulturális Minisztérium,

az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, a Szegedi Tudományegyetem, a Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat és a Demokratikus Ifjúságért Alapítvány képviselői, a téma szakértői vettek részt.

A tanóra jóságának két kritériuma volt, az egyik, hogy az óra végén mindenkinek legyen legalább egy új momentum, amire eddig még nem gondolt, vagy egy valami, amire rájött, vagy amivel szembesült. A másik kritérium, hogy a diákok az órát elfogadják, és jónak ítélik meg. A hallgatói vélemények messze meghaladták a vártakat, pozitív irányban. Az óra tartalmát 10 fokozatú skálán 8-as és 9-es értékre, a módszert 9-es és 10-es értékre becsülték. Néhány hallgatói vélemény a tananyagról: „ezeken a kérdéseken eddig nem igazán gondolkodtam, de érdekes, új átgondolnivalót kíván”, „tetszett, hogy elvárás volt az egymásra figyelés, egymás végighallgatása, a közös véleményformálás, és a nyilvánosság”, „együtt többet tehetünk a jövőért, egymásért és magunkért”.

A FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEK KITERJESZTÉSE

A kedvező tapasztalatok megerősítették a kutató-fejlesztő csoportot, hogy a fejlesztési elgondolás eredményes és reményteljes. Így a fejlesztő team a központ falait átlépve hamarosan a szegedi szakközépiskolákban folytatta a munkát. A metodika ugyanaz volt: adatfelvétel, és az eredményekre épülő fejlesztés. Közben a mérőeszköz is finomodott, és az elektronikus keretrendszer is folyamatosan épült. A kutatás második szakaszának a megvalósulása 2008. március 10-21 között a következő szegedi közoktatási intézmények bevonásával zajlott: Csonka János Műszaki Szakközépiskola és Szakiskola, Déri Miksa Ipari Szakközépiskola, Gábor Dénes Gimnázium és Műszaki Szakközépiskola, Krúdy Gyula Kereskedelmi, Vendéglátóipari Szakközépiskola és Szakiskola, Széchenyi István Gimnázium és Szakközépiskola, Szegedi Móravárosi Szakközép- és Szakiskola, Vasvári Pál Közgazdasági Szakközépiskola, Vedres István Építőipari Szakközépiskola, Szeged Városi Kollégium.

A második mérési pont eredményeivel adekvát fejlesztési irányok: (1) szolgáltatásokban való állami szerepvállalás lehetőségei és korlátai; (2) vállalkozóképeség fejlesztése; (3) öngondoskodás szemléletű megközelítés; (4) az állampolgári kompetencia részvételi formáihoz fűző-

dő önfejlődés motívumai; (5) politikával kapcsolatos attitűdök fejlesztése, ami magába foglalja a politikai történések figyelemmel követését, a választásokon való részvétel fontosságát. A második mérési pont eredményeivel adekvát fejlesztő program tesztelése egy másik projekt keretében kerül kipróbálásra, ugyanúgy, mint az előzőekben, a kutatásban résztvevő diákok körében. A fejlesztési logika és a program eredményességi kritériumai is ugyanazok.

A harmadik mérési pont az elektronikus mintavételi keretrendszer használatba vétele lesz. Az országos szintű kiterjesztés logikája is ugyanaz: kutatási eredményekre épülő fejlesztés. Települméret és iskolafenntartók szerint országosan reprezentatív vizsgálat a hazai szakközépiskolák 9. és 11. évfolyamain fog zajlani, 2008. június 11-én, ugyanabban az időben. Az adatfelvétel már a véglegesített e-mérőeszközzel és a kifejlesztett e-keretrendszer segítségével történik, ami egyúttal az e-keretrendszer próbáját is jelenti. Várakozásainknak megfelelően 1423 szakképző intézményben tanuló diák gondolkodását ismerjük meg rövid idő alatt. További fejlesztési elképzelés, hogy a harmadik mérési eredményhez ugyanolyan fejlesztési logika alapján fejlesztőprogram készül, de annak a tesztelése már országos e-mintán fog megtörténni. Az e-mintavételi eljárás és az automatikus adatfeldolgozás következtében a tananyagfejlesztők azonnal munkához láthatnak, és egy következő projekt keretében a megkezdett munka, az elért eredmények általános érvényűvé, országos hatályúvá szélesednek.

FEJLESZTŐ PROGRAMCSOMAG

Közben elkészült a tesztelt tanóra tapasztalataira épülő, többszintű fejlesztő programcsomag. A koncepcionális háttérrel a *Szegedi Tudományegyetem Alkalmazott Társadalomismereti Tanszéke* alakította ki. A tanszék az ember és társadalom műveltségi területen jelentős fejlesztői potenciállal rendelkezik. Tapasztalatokat szerzett a bolognai rendszerű alap és az idén újonnan induló mesterképzési szakok kidolgozásakor. Az intézményi szintű állampolgári kompetenciák fejlesztésének koncepcionális alapjaival külön előadás is foglalkozik a projektzáró konferencián.

A programelemeket a szegedi *Dél-alföldi Pedagógiai Modernizációs Alapítvány* dolgozta ki. Az alapítvány a kompetenciafejlesztés módszertanában jeleskedik. A fejlesztő programcsomag a következő főbb elemekből áll: „Állampolgári tudatosság – felelős jövőépítés” című tanórai fejlesztő anyag (45 perc); „Demokrácia és partnerség” című társadalmi célú, interaktív műhelyfoglalkozások anyaga (4x45 perc); „Állampolgári kompetenciák” című kurzus anyaga, módszertani útmutatás összeállítása a kifejelesztett tananyag felhasználásához, tanórát és társadalmi napokat szervezők és vezetők részére (képzők képzése, 2x45 perc); „Állampolgári kompetenciák” című kurzus felsőfokú szakképzésben tanuló diákok számára (15 óra); „Állampolgári kompetenciák az iskolavezetés a gyakorlatban” című, szakképzéssel foglalkozó tantestületek számára továbbképző program (30 óra). Utóbbi program-elemnél nagyon fontos, hogy ugyanolyan irányú impulzusokat kapjon a tantestület, közel azonos időben, mint a diákok. *Cél a tantestület érzékenyítése a diákok világához hasonulva, azt az elvet követve, hogy belülről kibontva történik a sikeres szemlélet és viselkedésváltozás.*

A projekt teljesítette vállalásait, kiépült a további kutatásokra is alkalmas e-keretrendszer, és rendelkezésre áll a fejlesztő programcsomag. A számok tükrében mérlegelve 3877 diák gondolkodását ismertük meg a témában; szakmai tapasztalatcseréket, rendezvényeket 228 fő látogatta, köztük diákok és tanáraik; társadalmi célú napokon 190 fő vett részt, ahol a civil szervezetek, önkormányzatok képviselői is megjelentek; a tanóra tesztelésében 309 diák működött közre. A projektfeladatok teljesítése közvetlenül 4604 fő bevonásával történt, a multiplikátori hatás következtében pedig további fiatalok és felnőttek kaphatnak inspirációt a változáshoz.

EREDMÉNYEK JELENTŐSÉGE

A projektben megvalósult intézményközi és városok közötti együttműködés mintaként is szolgál a különböző szereplők számára. Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Szeged város és a Szegedi Tudományegyetem döntéshozói, elméleti és gyakorlati szakemberei példát adtak arra, hogy egybehangolt célirányos tevékenységgel

jobb eredményt érhetünk el, és közösen ösztönözhetjük az állampolgári kultúra fejlődését.

Az államháztartáson belüli és kívüli intézmények feladatai között nem szerepel a *demokratikus folyamatokat támogató célirányos kompetenciafejlesztés*. Előreláthatóan a projekteredmények azt fogják előmozdítani, hogy a kiépült jogi szabályozás és a demokratikus intézményrendszer jobban betöltse funkcióját. Az intézményrendszert működtetők, és azt igénybevevő állampolgárok *képesek legyenek* uniós keretek között értelmezhető joggyakorlásra, és kötelezettségek teljesítésére, nagyobb felelősséget vállaljanak önmagukkal és az intézményeikkel szemben.

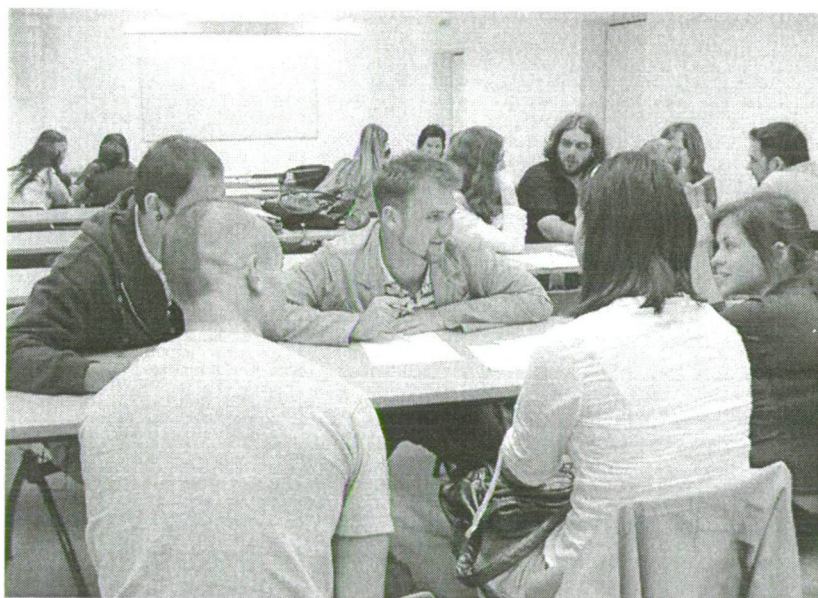
Kíváncsú, hogy a szakképzés területén a fiatalok és felnőttek állampolgári kompetenciája és társadalmi, gazdasági tudatossága fejlődjön, mert így válhatnak aktívabb szereplőkké a helyi, a regionális, a területi-, a nemzeti- és az európai közösségben. Bízunk benne, hogy a projekt folyamányaként több ember megtanulja alkalmazni a jogállamiság elveit és normáit a napi életben, és megértik azt is, hogy a társadalmi jólét a teljesítménytől függ. A kifejlesztett kompetenciák pedig a humán tőke innovatív tényezőivé válnak.

A kutatást a Munkaerő-piaci Alap terhére az Oktatási és Kulturális Minisztérium támogatta.

*Tananyagtesztelés Földi Zsófia és Hercegfalvi Adrienn irányításával
Szeged, 2008. május 5.*

A tesztelés alatt készült képen két diák vezeti a tanórát. Érzékelhető, hogy a diákok hullámhosszáról történő „emelés” hatékonyabb. A fiatalok figyelmét jobban leköti a munka, a gondolatcsere sikeresebb, és az egész helyzet életszerűbb. Nagyobb mértékben jelen van a spontaneitás és a fiatalos lendület.

Állampolgári tudatosság – felelős jövőépítés című tananyag tesztelése
Csoportmunka Szűcs Máté irányításával
2008. május 5.